

PRESA DE POSSESIÓ COM A RECTOR

UNIVERSITAT POMPEU FABRA

16 de març de 2009

Honorable conseller d'Innovació, Universitats i Empresa

Comissionada

Presidenta del Consell Social de la UPF

Rectores i rectors

Vicerectors, degans i directors

Autoritats diverses

Amics i amigues

Les eleccions que m'han dut a aquesta presa de possessió, per segona vegada, han estat singulars. Han mostrat un ample consens entre el professorat, al qual estic molt agraït, que és quelcom que li cal a una institució universitària que tingui ambició i projecte de futur. Han mostrat també una desafecció de part dels estudiants, la immensa majoria de la minoria que va votar i, també, del PAS; que no em passa desapercibuda. Tractaré de convèncer tota la comunitat del fet que el projecte que proposem és inclusiu i es nodreix amb la veu de tots.

Avui, no obstant, vull només proposar-vos un grapat de valors que, crec, han d'inspirar la vida a la nostra universitat i han de ser el rerefons sobre el qual construïm la estratègia UPF25 anys. La

consciència d'aquests valors no és aliena a la convivència estreta durant aquests anys amb les altres rectores i rectors de les universitats catalanes.

Són els següents:

Llibertat acadèmica:

La llibertat acadèmica és el valor central de la universitat, entesa com a absència de restriccions per fer recerca i docència, per parlar i publicar, només sotmesos a les regles i pautes de la comunitat científica al si de una societat democràtica, sense entrebancs en la recerca de la veritat.

Aquesta llibertat que permet la recerca de la veritat és allò que ens justifica. Aquests darrers mesos hem sentit dir moltes vegades que la llibertat acadèmica està amenaçada per la relació de les universitats, i de la nostra en concret, amb les empreses. Vull repetir aquí, solemnement, que això és una mentida. Cap empresa mai no ha intentat modificar ni els nostres plans d'estudi, ni la nostra recerca. La nostra relació amb totes les empreses és pública i transparent i durant aquest quatre anys introduïrem mecanismes de bones pràctiques per tal de avançar en aquesta direcció. Vull recordar aquí que la llibertat acadèmica, a través de la història, només ha estat amenaçada pels governs autoritaris, que empresonen qui no pensa com ells volen que es pensi i que practiquen la censura, i també, per grups autoritaris que, a sovint des de dintre la universitat, amenacen, coaccionen i enterboleixen el clima de respecte mutu acadèmic. No són les empreses les que amenacen la llibertat acadèmica

per tant, sinó aquests grups autoritaris que no accepten la discrepància, ni –en el fons- estimen la llibertat acadèmica.

Col·legialitat i subsidiarietat:

La col·legialitat significa concebre la universitat com un conjunt de persones que es tenen igual consideració i respecte en la seva activitat acadèmica. Aquest col·legi de professors s'expressa en un clima de cooperació entre iguals al que són incorporats els estudiants, de grau i de postgrau, i el personal d'administració i serveis. El sistema de governança ha de ser capaç de reproduir aquest valor de la col·legialitat i ha d'inspirar la constitució i l'actuació del Claustre, el Consell de Govern, les Juntes de les Facultats i Escoles i els Consells dels Departaments.

La subsidiarietat s'ha d'entendre com un compromís a prendre les decisions el més prop possible de l'àmbit al que han d'afectar. Això comporta que la direcció de la recerca de la universitat la decideixen els investigadors al si dels seus grups de recerca, en el context dels departaments, i que l'orientació docent dels estudis la decideixen els professors, d'acord amb els estudiants i les persones de l'administració, al si de les Facultats i els Centres. Això és compatible amb una gestió eficient des del punt de vista econòmic, però la dimensió gerencial, que hi és i és important, del govern de les universitats no ha de tenir prioritat sobre la dimensió col·legial.

La unitat del saber: diversitat i equitat disciplinar

La universitat està concebuda com una recerca global i unitària del saber, de manera que el coneixement de les disciplines més abstractes està íntimament connectat en les disciplines més aplicades; la comprensió de les cultures més antigues és rellevant per a les societats del present. Per aquesta raó, també les diverses disciplines representades a la universitat s'han de concebre com a diverses en l'equitat, els cultivadors de les disciplines han de ser capaços d'apreciar les contribucions dels altres, produint així una reciprocitat paritària entre els àmbits del coneixement. Aquesta paritat ha de traslladar-se també al reconeixement mutu que han de tenir les dues grans tasques dels universitaris: la docència i la recerca.

Si ho fem així, una altra de les crítiques que hem sentit aquest dies s'apagarà. Em refereixo a la idea que la universitat europea pot perdre el seu llegat humanista. Realment això seria un desastre, però si preservem aquesta idea unitària del saber, llavors la reciprocitat preservarà l'humanisme.

Compromís amb la ciutat, el país i el món

El primer compromís de la Universitat és que la formació dels seus estudiants i la recerca dels seus investigadors contribueixi decisivament a millorar el benestar material i a enriquir el teixit social i cultural de la societat de la que forma part. En el nostre cas, això comença per un compromís indefugible amb la ciutat de Barcelona: amb

l'esperit emprenedor de la seva indústria i el seu comerç, amb l'esperit de llibertat i justícia de les seves associacions i institucions cíviques, amb l'esperit refinat de la cultura, expressada als seus teatres, auditoris, museus, galeries, biblioteques, editorials, llibreries. Aquest compromís ha de ser capaç d'estendre's i transformar-se en una contribució cabdal a la societat i a la cultura catalana, espanyola i europea, en un context on es formen i conviuen ciutadans del món i per al món. En la mesura que encertem en aquests propòsits, no només formarem millors professionals millorant el nostre sistema econòmic, sinó que formarem ciutadans més capaços, amb major capacitat deliberativa, més compromesos amb la llibertat igual de tothom, millorarem per dir-ho així la textura republicana de la nostra democràcia i de les nostres institucions representatives. La Universitat no pot ser, no ha de ser, una torre d'ivori i en aquest sentit ha de ser de manera que, com diuen uns versos que la meva filla Júlia (que les circumstàncies que vivim han impedit que fos aquí, com ella volia) i jo varem aprendre de memòria plegats fa uns anys i que després cantàvem al cotxe amb Lídia empentats per Lluís Llach, es tracta d'uns versos de Joan Salvat-Papasseit:

Que es vegi ciutat des de la finestra,

Que es sentin els clams de guerra o de festa

Per ser-hi tot prest si arriba una gesta.

El que s'ha fet durant aquest quatre anys a la Universitat és l'obra col·lectiva de multitud d'agents: des de l'estudiant de primer que cerca l'aula el primer dia de classe fins a l'investigador que rep l'acceptació del seu paper a la millor publicació científica del seu àmbit. Estic agraït a

totes i cadascuna de les persones que han participat d'aquesta gran tasca. Això val, especialment, per a aquells que han ocupat durant aquests anys càrrecs de responsabilitat en el govern i la gestió, per als degans i directors, per als vicegerents i caps de servei. Però tots comprendreu que expressi el meu agraïment en les persones que he tingut més prop aquests anys.

Les primeres paraules d'agraïment i de record han de ser per la Mercè Sala, que aviat farà un any que ens va deixar. Com a Presidenta del Consell Social va posar de manifest el que sempre havia mostrat amb la seva trajectòria: una irrenunciable convicció que era possible crear un servei públic de la màxima qualitat. Aquesta convicció acompanya també la nova presidenta, Núria Basi, que ens fa sentir a cada punt el suport del nostre Consell Social.

I agraeixo també en aquest punt la incorporació dels nous vicerectors, la majoria vicerectores: Teresa García-Milà, Louise McNally, José María Micó, Emma Roderó i Olga Valverde, que amb generositat i sentit de la institució han acceptat aquest repte.

I me'n vull recordar ara dels que, per una o altra raó, se'n va anar abans: Carles Ramió, del qual ja vaig escriure en el seu moment aquest decasíl·lab, 'si tu no hi ets, qui ens avaluarà?'. Carles ha de prestar encara molts serveis a la nostra universitat. I Pelegrí Viader, que va aprendre algunes coses veient la institució des de l'altre angle i que va aconseguir que la Universitat deixés de fumar.

I dels que avui deixen el consell de direcció: Jaume Guillamet, ja ho he dit alguna altra vegada, té la rara virtut de convertir en fàcils les coses difícils i així, como si fos fàcil, hem obert el nou campus de Poble Nou. Tomàs de Montagut és historiador i ha estat un cronista objectiu d'aquests quatre anys, quan nosaltres érem més presoners de la nostra perspectiva, ell era capaç de desprendre-se'n i fer-nos veure menys esbiaixadament les coses. Carme Pérez ha aconseguit fer una innovadora política multilingüe per al nostre campus i ho ha fet, contra el que és habitual, parlant i escrivint elegantment i correctament el català, el castellà i l'anglès. Ferran Sanz, amb la seva incessant activitat com a IP d'un important grup de bioinformàtica i com a vicerector de recerca, sempre de viatge, ha aconseguit falsejar una coneguda frase del Kempis : 'Qui multo peregrinantur, raro santificantur'.

I també, és obvi, l'agraïment als que continuen: Josep Eladi Baños, que ha conduït el nostre camí cap a l'espai europeu com si fos Hèrcules Poirot resolent un cas, amb elegància, discreció i eficàcia. Ricard Boix, el gerent, que ha hagut de fer una immensa immersió en els estranys codis dels acadèmics i ho ha fet fins a semblar un *Professore della Pubblica Amministrazione*. Josep Fargas, que ens recorda, amb la seva imatge i amb les seves accions, que una mica d'ascetisme és necessari per a qualsevol aventura humana. Miquel Oliver, que com a bon enginyer, sempre està disposat a tornar a intentar resoldre coses que semblen irresolubles. Daniel Serra, que suporta amb sentit de l'humor el seu fracàs quan intenta fer-nos tecnològicament més competents.

I deixo per al final a l'Olivia Cobacho que és capaç de posar en ordre el nostre perpetu i persistent desordre. Un ordre que contribueixen a sostenir la Mercè i la Mireia, el Sama i el Toni. A la Laura Saus, que ha estat una entusiasta i perspicaç responsable de la campanya electoral del 2009, al nivell del responsable de la campanya del 2005. A l'Àngels Ingla, que per malament que vagin les coses sempre segueix trametent esperança com a bon àngel de la guarda que és. A la María Morrás, que potser perquè és professora de literatura medieval, sembla que fa totes les coses com si sortís d'un retaule romànic, vull dir, amb austera i silent determinació. 'Com si sortís d'un retaule romànic', atrapo aquest altre decasíl·lab al vol i me'n valdré. I al Jaume Casals, que deixa de ser vicerector però segueix amb nosaltres, que pensa i diu l'essència dels problemes, l'essència de les coses. Com sol passar, persones així necessiten un hermeneuta, un intèrpret: algunes de les millors coses que jo he dit i fet aquests anys han estat només interpretacions, variacions podríem dir, de temes del Jaume.

Valguin aquest agraïments com a agraïments a tots els membres de la comunitat de la Universitat Pompeu Fabra que m'ha fet confiança per segona vegada per estar al front del seu govern. D'aquesta confiança me'n sento, a la vegada, orgullós i, respectuosament, dipositari. Tractaré amb totes les meves forces de no defraudar-vos.

Moltes gràcies.